

Rekviem Zoliért és Bolond Lacigyerekért

VATHY ZSUZSA

1940-ben született Pá-
pán. Író. Legutóbbi írását
2003. 4. számunkban kö-
zöltük.

Micsoda szép ház volt ez ötven évvel ezelőtt, mondja Lukácsné. Nyáron virág a kertben, itt közepén eperfa, ott nyárfa. Már csak ketten lakunk benne. Diákszálló lesz a helyén vagy szálloda, és földalatti garázs.

A barátságos asszony a látogatója felé fordul: Ja, a Hajléktalan Zolit kérdezte! Itt a házban mindenki ismerte. A kapu alatt volt egy fotelja, abban aludt, mondhatnám, ott lakott. Reggelenként vittünk neki teát, vagy meleg kávét, kenyeret. Ebédet is kapott a házbeliektől, pedig nyugdíjból, fizetésből él itt mindenki.

A függőfolyosón egy dróthálóból készült ajtó választotta el a házban lakót a látogatójától, de mintha a drót csak függöny lett volna. Át lehetett beszélni rajta.

Egyik reggel viszem neki a reggelit, mondja Lukácsné, Zoli sehol. Pedig este megjött, többen is hallottuk. Ha pedig megjött, itt aludt, hol aludt volna? Mégse volt sehol, és másnap se, harmadnap se. Gondoltuk, végre sikerült bejutnia Teréz Anya otthonába. Örültünk, tél közepe volt.

A folyosón egy izmos szürke macska jelent meg, ahogy a nap rásütött a hátára, a szürke szálak vörösésbe játszottak. Tétovázás nélkül bement a lakásba. Lukácsné egy kis büszkeséggel a hangjában azt mondta: bejár hozzám, pedig nem is az enyém.

A látogató nézte az udvaron a hepehupás aszfaltot — az eperfa gyökerei feszítettek szét —, és nem értette, hogyan tudnak rajta ki-bejárni az autók? Három öreg autó állt az udvarban, egy Zsiguli, egy Wartburg, egy Skoda.

Lukácsné áthajolt a függőfolyosó korlátján, a kert végébe mutatott. Hajléktalan Zoli ott halt meg, mondta, hátul, a faházban. Három hónap múlva találtunk rá. Fekete volt az arca, már szeme se volt. Egy szeme se.

A látogató rázta a fejét, mint aki azt mondja: ez lehetetlen. Itt az udvarban? Tíz méterre a háztól?

Az ősz hajú asszony hangján érezni lehetett, hogy bár sokad-szor meséli el, a történet mégis felizgatja.

Egyszer jön a fiam a kutyájával, fekete kutya, nyakán szőr-gallér, a fülei elállnak. Schipperke, belga pásztorkutyák leszármazottja. A kutya hátra megy a faházhoz, kaparni kezd és nyüszít. Nézd meg, mondtam a fiamnak, hátha betört valaki, vagy

beköltözött egy hajléktalan. Hátramegy, belöki az ajtót, kiált egyet, kifordul. Ott feküdt a Zoli, tiszta fekete volt, szeme kirohadvan, arca se volt. A ruhájáról lehetett csak ráismerni.

A látogató azt kérdezi Lukácsnétól, megengedi-e, hogy megnézzze a faházat? Az asszony bólint, persze, menjen csak, nézze meg. És maga elé nézve azt ismételve: Miért ment a faházba? Minek kellett ott aludnia? Miért nem volt jó neki a kapualj? A fotel?

Az eperfa mellett egy garázs, eredetileg valamilyen műhely lehetett, mögötte öt-hat fabódé. Talán ezekben tarthatták a lakók a fájukat, amikor még fával fűtöttek. A legszélső fehérre van festve, azt törte be Zoli, oda feküdt le, ő tudja, miért.

A látogató megfordul, nézi az autókat. Amit fentről nem lehetett látni, innét lehet: roncsautó mindegyik. Nincs bennük se ülés, se motor, se kormány, se szélvédő üveg. Ha lebontják a házat, nyilván a személtrepre viszik őket.

Az embereknek is megvan a roncssteleplük. Az erőtlen, hibás, selejtes egyéneket, a sérülékenyeket, akik, ha elestek, nem tudnak felállni, ugyanúgy szállítják el, mint a tönkre ment, semmire se használható gépkocsikat.

* * *

Lacigyerek a Hajléktalan Zoli mindennapi beszélgető társa volt. Néhány házzal odébb lakott, de már egy másik utcában. Neki nem fotelja, kapualja, saját lakása volt: szoba-konyha, és közös vécé a folyosó végén. A lakás, mondják, bútorozatlan volt, lakója előbb a földön, később, egy lomtalanításkor szerzett heverőn aludt.

Lacigyereknek hívták a házbeliek, de még inkább így: Bolond Lacigyerek. Előző életéről csak annyit tudtak, hogy néhány éve szabadították fel a gyámság alól. Korábban beszámíthatatlan volt, majd egyszer csak mindenkiel egyenrangú, felnőtt állampolgár lett. Hogy mi volt a fogyatékosága (ha volt), és mitől múlt el (ha elmúlt), senki nem tudta.

Az öt emeletes bérház lakói csak annyit tudtak Bolond Lacigyerekről, már aki egyáltalán tudott, hogy nagyot hall, és hogy valamilyen rohamai vannak, talán epilepsziás. A földszinten lakók azt is látták: amikor rájön a roham, fennakad a szeme, habzik a szája, de mindig van annyi ereje, hogy betántorogjon a szobájába.

Egyedül élt, ezért, ha beszélhetnékje támadt, kiállt a lakása elé, a földszinti folyosóra, és szónoklatokat intézett képzelte hallgatóságához. Hatalmas hangerővel elmondta, hogy ő katona is volt. Sofőr a katonaságnál! Teherautót vezetett, néha a teherautón vodkát is vittek, nem máshova, az orosz kaszárnyákba. Nyíregyháza, Nagykanizsa, Taszár, száguldoztak keresztül-kasul az országon. Hogy mennyire örültek a katonák, amikor ők megérkeztek, azt látni kellett volna! Olyan örömet ő azóta se látott. Öt perc sem telt bele, a rakományt lekapkodták a teherautó platójáról.

Mikor Lacigyerek idáig ért, rágyújtott, fel-alá járt a folyosón, azután kezdte a történetet előlről. Ugyanazt elmondta kétszer, háromszor.

Mi tagadás, a szomszédai nem kimondottan kedvelték. Néha eszébe jutott és éjszaka a szobájában fát vágott, máskor szerzett valahonnét egy rádiót és azt bömböltette. A gyerekeiket is féltették tőle. A ház gondnoka pedig elrettentő példaként mesélte, hogy egyszer dugulás miatt ki kellett hívnia a gyorsszolgálatot. S mi okozta a dugulást? Lacigyerek nadrágja! Lehúzta a közös vécében a nadrágját. Ezeket leszámítva, nem lehetett több rosszat mondani rá. Volt, amilyen volt. A lakásába nem engedett be senkit, köszönni nem köszönt senkinek, de annak, akit üdvözölni akart, cinkos kacsintással jelezte, hogy ismerlek ám, tudom, ki vagy.

Bolond Lacigyerek is tavaly télen halt meg. Egy februári hóesés után eszébe jutott, hogy keres egy kis pénzt, elmegy havat lapátolni. Végiglapátolta az egész éjszakát. A cipője átázott, talán lyukas is volt, mindenesetre, amikor haza jött, nem vesződött azzal, hogy leveesse, cipőben aludt el.

Szomszédai ezután napokig nem látták. Valamelyik éjjel, mintha nyöszörgött volna. Másnap már kiabált. Nem kiabált, ordított. De hát ordított ő máskor is.

Egy idő után becsöngettünk hozzá, a csengő, persze kikapcsolva, mint mindig.

Zörgettünk és kiabáltunk, mondja a jobboldali szomszéd, akinek két kisgyereke van, és sofőr a Tejgyárban. Azt kiabáltuk, hogy hívjuk a mentőt, az orvost, de visszakiabált, hogy őket se engedi be.

Ezután elcsendesedett, meséli az első emeleti szobafestő — aki szép, világos lakásához eltartási szerződéssel jutott, cserében tíz éven át gondját viselte az idős tulajdonosnak —, majd egy hét múlva mit lát?! Hogy rendőrök jönnek, feltörik Bolond Lacigyerek ajtaját, s benyomulnak a lakásba. Nem sokkal később hullaszállítók jöttek. Fölemelték az ágyról a saját ürülékében, vérítékében és vérében fekvő, hatalmas testet, s megbámulták üszkös, elfeketedett lábát.

Iszonyú fájdalmak között halhatott meg. Ezt a kéményseprő mondta, aki merő véletlenből aznap ellenőrizte a ház kéményeit. Éppen ment volna fel a lifttel a padlásra, mondta, amikor a különös menetet meglátta. Gondolta, megvárja, kik lehetnek, mit csinálnak.

Így ment el Zoli és Bolond Lacigyerek. Ketten abból a négy-ötzszázból, akik fagyás, kihűlés, alultápláltság, vagy másféle nyomorúság miatt, telente meghalnak. Itt hagyják a földi (nem) jólétet, hátha találnak egy jobbat, valahol másutt.